

Avsändarens tjänsteställe/handläggare
Område Hälso- och sjukvård
Terese Nyberg

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Handläggare/er beteckning
S2020/05621/FS

Datum
2020-10-29

Dnr
20RS6480

Sida
1(10)

Yttrande över remiss, Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård - ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Ärendebeskrivning

Region Västernorrland har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36). Utredningens uppdrag handlar i grunden om att utveckla och stärka strukturer, förutsättningar och samarbeten för att nå en god vård.

Utredningens samlade förslag, bedömningar och rekommendationer ska bidra till bättre förutsättningar för en långsiktig utveckling där staten, regionerna och kommunerna kan arbeta tillsammans mot målen med hälso- och sjukvården och därmed skapa värde för patienten. Detta föreslås genom att:

- underlätta för regeringen att styra mer strategiskt, kunskapsbaserat och långsiktigt hållbart. En förbättrad uppföljning av statliga initiativ och ett mer strukturerat samarbete mellan myndigheterna bidrar till att skapa ett utvecklat underlag för regeringens beslut om nya insatser.
- förutsättningar för att arbeta kunskapsbaserat lokalt i regioner och kommuner stärks bland annat genom att staten fortsätter att utveckla sitt stöd. Mer fokus än i dag läggs på stöd till den kommunala hälso- och sjukvården.
- ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård får långsiktiga förutsättningar att utvecklas genom att en överenskommelse sluts mellan stat, regioner och kommuner. Principer och strukturer för ett långsiktigt samarbete läggs fast där några centrala utgångspunkter är en gemensam målbild samt principer för prioriterings- och arbetsprocesser.

Som stöd i sitt svar har Region Västernorrland inhämtat kunskap inom den egna organisationens men även från kunskapsstyrningsorganisationen i norra

sjukvårdsregionen¹ samt deltagit vid den nationella remissgenomgången arrangerad via Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Länets kommuner har inte fått frågan om att svara på denna remiss varpå dialog med dessa ej har förts i inhämtandet av synpunkter.

Sammanfattning

Region Västernorrland välkomnar i huvudsak utredningens förslag. Utredningen är dock i vissa delar väldigt detaljerad till sin karaktär samtidigt som den inom vissa sakområden är väldigt generell.

Utredningen beskriver inledningsvis ingående de olika myndigheterna och huvudmännens respektive uppdrag. Region Västernorrland anser här att en beskrivning över samspelet mellan de olika aktörerna saknas. Likaså saknas en tydlighet över vilket perspektiv som vilken aktör utgår ifrån i sitt uppdrag. Flera frågor behöver fortsatt utredas och konkretiseras i relation till systemets samtliga nivåer för att bidra till förflyttningar inom systemets olika nivåer.

Region Västernorrland *delar utredningens ställningstagande*

- om att en 10-årig överenskommelse ska slutas mellan staten, regionerna och kommunerna - för att skapa långsiktiga förutsättningar för ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård. (kap. 17)
- att vid fördelning av riktade medel behöver staten beakta både regioners och kommuners ansvar som sjukvårdshuvudmän. (kap. 16)

Region Västernorrland *ser som helhet positivt på*

- att staten fortsatt ska stödja och utveckla sitt stöd till lokalt implementerings- och förbättringsarbete i regioner och kommuner. Stödet inriktas på att förbättra förutsättningarna för arbetet. Mer fokus än i dag läggs på stöd till den kommunala hälso- och sjukvården. Ett förstärkt stöd bör bygga vidare på befintliga strukturer. (kap. 15)
- en statlig funktion – två huvudsakliga syften – fördelat uppdrag – Myndigheten för vård- och omsorgsanalys och myndighetsgemensam arbetsgrupp med kansli vid Socialstyrelsen. (kap. 15)
- att det görs en sammanställd bild av tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården av den myndighetsgemensamma gruppen och att den kan ersätta det arbete som idag sker på Socialstyrelsen – årlig lägesrapport. (kap. 15)
- att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör ges författningsstöd att kunna hantera personuppgifter. (kap. 16)

---

¹ Region Norrbotten, Region Västerbotten, Region Jämtland Härjedalen samt Region Västernorrland

- Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att till regeringen årligen återrapportera samlat om kunskapsstyrningsstrukturerna – ge en samlad bild av insatser och utmaningar. (kap. 16)

Region Västernorrland *tillstyrker att*

- det myndighetsgemensamma arbetet och kansliet regleras inledningsvis genom regeringsuppdrag. (kap. 15)

Region Västernorrland *avstyrker utredningens förslag om att*

- staten i större utsträckning än idag utformar kunskapsstöd med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvården. (kap. 16)
- socialdepartementets analyskapacitet bör stärkas. (kap. 15)
- nationella vårdkompetensrådet vid Socialstyrelsen bör ta upp och söka tillfredställande lösningar avseende professionernas praktiska förutsättningar att utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet i syfte att stödja ett livslångt lärande. (kap. 16)

Region Västernorrland *vill även betona och särskilt lyfta fram vikten av*

- att föreslagen lag om vårdkommittéer bör inte införas. Lagen om läkemedelskommittéer bör bibehållas. (kap. 16)
- att regionerna bör föra in delar i reglementen för läkemedelskommittéerna – arbetsformer, samverkansformer och sammanställning av ledamöter – tillförsäkra integrering i den lokala kunskapsstyrningsorganisationen, beakta både läkemedel och andra behandlingsformer integrerat i rekommendationer och vägledningar, samt möjliggöra kommunala hälso- och sjukvårdens medverkan. (kap. 16)
- att det tillskapas en strategi för ömsesidigt nyttjande av data. Strukturerad samverkan mellan aktörerna i syfte att skapa en strategi för ömsesidigt nyttjande av data bör utgöra en sådan gemensam utmaning att arbeta med – och bör inkluderas i överenskommelsen. (kap. 17)
- att en sammanhållen myndighetsstyrning som stödjer ett sammanhållet system. (kap. 17)
- att det tillskapas en strategisk myndighetsgemensam dialog – utifrån underlag från funktionen – bidra till utformningen av statens hälso- och sjukvårdspolitik. (kap. 15)
- att frågan om tillgång till data bör hanteras tillsammans av staten och huvudmännen i ett gemensamt utvecklingsprojekt. Målbilden bör vara att skapa en strategi för ömsesidigt nyttjande av data. Ramarna bör fastslås i den överenskommelse som föreslås. (kap. 15)
- att regioner och kommuner fortsatt utvecklar sitt samarbete och samverkan avseende kunskapsstyrning. (kap. 16)

- att staten bör bidra till att förstärka de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) genom medel som avsätts inom ramen för överenskommelsen god och nära vård. (kap. 16)

Synpunkter angående betänkandets analyser och bedömningar

Region Västernorrland delar utredningens ställningstagande

Långsiktiga överenskommelser

Region Västernorrland ser positivt på att en 10-årig överenskommelse sluts mellan staten, regionerna och kommunerna. Det kommer bidra till att skapa långsiktiga förutsättningar för ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård. Långsiktiga planeringsförutsättningar med generella bidrag som ökar i takt med befolkningen och pris- och lönekostnader, eller en egen del av en skattebas, skapar förutsättningar för kommunerna och regionerna att planera ambitioner i relation till ekonomi på lång sikt och bidrar till att genomföra de långsiktiga åtgärder som behövs i samverkan mellan flera huvudmän och samhället. Region Västernorrland stödjer än mer långsiktiga överenskommelser som kan bidra till tillit för det kommunala självstyrets bedömning av behov och en viss typ av flexibilitet till att behoven kan se olika ut i respektive region såväl som kommun.

Vid fördelning av riktade medel

Vid fördelning av riktade medel behöver staten beakta både regioners och kommuners ansvar som sjukvårdshuvudmän. Det som dock också behöver beaktas är frågan om mer generella än riktade statsbidrag till sektorn. Riktade statsbidrag är ofta förenade med detaljerade krav som kan öka kostnader för administration och försämra effektiviteten. Regional och kommunala verksamheterna kan och behöver förändras framåt – förändringar som behöver främjas bland annat genom en minskad detaljstyrning, ökad flexibilitet och tillit till systemet. De riktade statsbidragen är värdefulla finansiella tillskott men de riskerar samtidigt att motverka en önskvärd utveckling och förnyelse av verksamheterna i kommuner och landsting. Generella statsbidrag ger bättre möjligheter för kommuner och regioner att arbeta med gemensamma politiska prioriteringar.

Region Västernorrland ser som helhet positivt på

Fortsätta stödja och utveckla lokalt implementerings- och förbättringsarbete

Det är ett bra förslag att staten fortsatt ska stödja och utveckla sitt stöd till lokalt implementerings- och förbättringsarbeten i regioner och kommuner. Omställningen ställer krav på en genomgripande kulturförändring i hälso- och sjukvården. Den allt mer

nära vården behöver kunna hantera patienter med komplexa behov och det är viktigt att verksamheterna har kompetens och förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat. Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet är viktigt för att hälso- och sjukvårdssystemet ska vara hållbart när fler lever länge med kroniska sjukdomar och vi får en äldre befolkning. Arbetet behöver få en högre prioritering i det vardagliga arbetet i hälso- och sjukvården.

Hälso- och sjukvården ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten för att skapa delaktighet. Ett förstärkt stöd bör bygga vidare på befintliga strukturer och samordningen mellan hälso- och sjukvårdsverksamheter och socialtjänst behöver utvecklas. Region Västernorrland vill särskilt lyfta fram att samordning bör ske på regional och lokal nivå, mellan organisatoriska enheter som ansvarar för hälso- och sjukvårdsuppdraget utifrån gällande lagstiftning. En mer anpassad lagstiftning- för en samordnad hantering- behöver i detta sammanhang utredas skyndsamt.

En statlig funktion – två huvudsakliga syften

En statlig funktion med två huvudsakliga syften och ett fördelat uppdrag mellan Myndigheten för vård- och omsorgsanalys och myndighetsgemensam arbetsgrupp med kansli vid Socialstyrelsen, ser Region Västernorrland som helhet positivt på. Berörda myndigheter bör tillhandahålla vägledande analyser och utvärderingar kring strategiska behov.

Fördjupade analyser över flera perspektiv är avgörande för att nå uppsatta mål utöver organisatoriska gränser, eftersom de kan ge förutsättningar att förstå den ämnesspecifika organisationens roll i ett komplext system. Att myndigheterna får allt tydligare uppdrag att följa effektivitet är viktigt, men Region Västernorrland vill särskilt lyfta fram vikten av att myndigheterna fortsatt har i uppdrag att utföra analyser som bidrar till ett tydligare helhetsperspektiv på offentlig verksamhet.

En sammanställd bild av tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården

Region Västernorrland ser positivt på att det görs en sammanställd bild av tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården av den myndighetsgemensamma gruppen och att den ersätter det arbete som idag sker på Socialstyrelsen (dvs en årlig lägesrapport). Att det tillskapas förutsättningar för en bild över det samlade utvecklingsbehov inom systemet utifrån ett patientperspektiv och ett medborgarperspektiv är avgörande för en effektiv hälso- och sjukvård med god kvalitet.

Hantering av personuppgifter

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör ges författningsstöd att kunna hantera personuppgifter. Förutsättningar för digitala stöd och en nationellt sammanhållen vårdinformationsmiljö är avgörande på regional och lokal nivå om kunskapsstyrningen ska kunna få fullt genomslag i hela systemet.

Hantering av uppgifter måste beaktas på samtliga nivåer inom systemet. Styrningen av, och ansvaret för, utvecklingen på e-hälsoområdet är spridd mellan flera sektorer och aktörer på statlig, regional och lokal nivå. I vårdanalys utredning *"Gränslösa möjligheter, gränslösa utmaningar?"* konstateras det att det råder konsensus om att den digitala utvecklingen måste vara mer enhetlig nationellt.

Årlig återrapportering samt en samlad bild av insatser och utmaningar

I den samlade rapporteringen behöver huvudmännens roll stärkas genom dialog. *"Stärkt dialog för ökad utvecklingskraft²"* ger förslag om en utvecklad hälso- och sjukvårdsdialog mellan departementet och region. Det övergripande syftet med dialogen är att stärka samverkan och skapa ett forum för att prioritera samt diskutera strategier för att ta sig an hälso- och sjukvårdens utmaningar. Staten, region och kommun har olika roller men ett gemensamt ansvar för hälso- och sjukvårdens utveckling. Partnerskapets roll i rapporteringen behöver tydliggöras och konkretiseras.

Region Västernorrland tillstyrker att

Reglering via regeringsuppdrag under uppstart

Att det myndighetsgemensamma arbetet regleras via regeringsuppdrag kan bidra till lärande under uppbyggnad. I utredningen föreslås det att det myndighetsgemensamma arbetet och kansliet inledningsvis regleras genom regeringsuppdrag. Hur arbetssätt ska göras starkare behöver konkretiseras och tydliggöras ytterligare. Genom regeringsuppdrag kan flexibilitet och smidighet tillskapas inledningsvis. Regeringen har därmed möjlighet att ge uppdrag löpande under året och i sitt årliga regleringsbrev

---

² Stärkt dialog för ökad utvecklingskraft Förslag om en utvecklad hälso- och sjukvårdsdialog mellan Socialdepartementet och landstingen. Vårdanalys 2014

Region Västernorrland avstyrker utredningens förslag

Att staten i större utsträckning bör utforma kunskapsstöd med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvården

Region Västernorrland avstyrker utredningens förslag om att staten i större utsträckning bör utforma kunskapsstöd med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvården. Region Västernorrland vill lyfta vikten av att myndigheterna har främjande uppdrag som syftar till att både påverka beteenden och bidra till utveckling för samtliga huvudmän. Kunskapsstöd måste ge förutsättningar för att stödja hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen som en helhet och inte explicit dess olika delar.

Kunskapsunderlag ska vara generella och samordnade samt bidra till gemensamma arbetssätt i den specialiserade vården samt bidra till nära vård med tydliga incitament för utformningen av egenvård hos huvudman så som i det egna hemmet baserat på patientens behov och förutsättningar och förmågor. Region Västernorrland ser att förutsättningar behövs i flera perspektiv, för en mer kunskapsbaserad och jämlik regional utveckling så som hälso- och sjukvård. Wallström³ pekar på vikten av det statliga engagemanget och hänvisar till att kunskapsstöd behöver tolkas brett, och innefatta aktiviteter som behövs på alla nivåer. Det räcker inte att ta fram kunskapsstöd, exempelvis i form av policys och riktlinjer, det behövs även insatser för att förbättra förutsättningarna för användningen av bästa kunskap. I det ingår kunskapsstöd, stöd till uppföljning och analys samt stöd till verksamhetsutveckling och till ledarskapet i syfte att utveckla ett lärande system.

Socialdepartementets analyskapacitet

Flera regioner lyfter utmaningar med låg analyskapacitet. Region Västernorrlands uppfattning är att även regioner och kommuner behöver en bättre analyskapacitet när det gäller länets framtida prioriteringar, åtgärdsbehov samt en samordnad plan för regionala processer.

För att utveckla vården behöver patienter och deras närstående involveras i arbetet. Deras behov, preferenser och resurser bör vara en utgångspunkt i utformningen och utvecklingen av hälso- och sjukvården. Patienters medskapande av sin egen hälsa och vård är en ofta förbisedd resurs med tanke på de utmaningar som hälso- och sjukvården står inför. Förutsättningar behövs för att tillskapa en analyskapacitet som är mer nära

---

³ Kunskapsbaserad och jämlik vård Förutsättningar för en lärande hälso- och sjukvård, Betänkande av Utredningen om ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården, SOU 2017:48

verksamheten. Utredningen fokuserar på regeringsnivån som är allt för långt från de lokala behoven som behöver tillskapas. Att bara tillskapa resurser på socialdepartementet kan som vi ser det bidra till vissa risker. Olika förutsättningar finns i det sjukvårdsregionala systemet och förutsättningar behöver skapas för att göra analyser på den sjukvårdsregionala nivån.

Nationella vårdkompetensrådet - stödja ett livslångt lärande

Det är bra om det nationella vårdkompetensrådet ges förutsättningar att bidra med tillfredställande lösningar på hur professionerna ska ges praktiska förutsättningar att utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Frågan bör utredas vidare. Rådet bör ha mandat till att stödja området mer strategisk och operativ.

Region Västernorrland vill även betona och särskilt lyfta fram vikten av att

Läkemedelskommittéer bör bibehållas

Lagen om läkemedelskommittéer bör bibehållas och att arbetsformer, samverkansformer och sammanställning av ledamöter ska tillförsäkras integrering i den lokala kunskapsstyrningsorganisationen och därmed beakta både läkemedel och andra behandlingsformer integrerat i rekommendationer och vägledningar, kommunala hälso- och sjukvårdens medverkan.

Region Västernorrland ser att intentionen bör vara att nationella kunskapsstöd och rekommendationer införs för all vård, läkemedelsbehandling ska inte särbehandlas gentemot andra insatser. Det behövs en balanserad diskussion om läkemedlens roll i den samlade vården i syfte att beakta samtliga behandlingsformer utifrån ett helhetsperspektiv. Vad som menas med läkemedel och andra behandlingsformer behöver konkretiseras, till exempel i enighet med KAM-utredningen⁴.

En strategi för ömsesidigt nyttjande och tillgång till data

Frågan om tillgång till data bör hanteras tillsammans av staten och huvudmännen i ett gemensamt utvecklingsprojekt. Målbilden bör vara att skapa en strategi för ömsesidigt nyttjande av data. Ramarna bör fastslås i den överenskommelse som föreslås. Att det tillskapas en strategi för ömsesidigt nyttjande av data på systemets samtliga nivåer är avgörande och bör inkluderas i överenskommelsen som stödjer hela systemet. Särskilda insatser kommer att behövas för att förbättra uppföljningen och analysen av utvecklingen inom primärvården i regioner och kommuner.

---

⁴ Komplementär och alternativ medicin och vård (SOU 2019:28)

Region Västernorrland stödjer utgångspunkten att skapa strukturer för att utgå från den rapportering som görs och förenkla hanteringen i syfte att minska administration. Regeringens rapporter bör fokusera på långsiktiga utvecklingsbehov och regioner och kommuner bör tillskapas förutsättningar att följa allt mer data i realtid. Förutsättningar för att hantera data på respektive nivå behöver tillskapas så även på sjukvårdsregional nivå, där olika förutsättningar finns, utifrån om sjukvårdsregionen har mandat, som ”storregion” eller sjukvårdsregion inom en nämnd eller ett förbund.

Region Västernorrland vill särskilt lyfta fram behovet av ett flöde för hela systemet, där data säkras på respektive nivå. Samordning bör i möjligaste mån ske på regional och lokal nivå, mellan organisatoriska enheter som ansvarar för hälso- och sjukvårdsuppdraget utifrån gällande lagstiftning. Lagstödet för en samordnad hantering måste fortsatt och skyndsamt utredas.

Myndighetsstyrning som stödjer ett sammanhållet system

Den lokala kunskaps styrnings organisationen behöver stärkas än mer. I utredningen skulle frågan kunna beröras allt mer för att peka på hur systemet kan bidra till en sammanhållen myndighetsstyrning som stödjer ett sammanhållet system.

Region Västernorrland vill understryka vikten av att den lokala nivån behöver mer stöd för att kunna göra en allt snabbare förflyttning. Förutsättningar för att dela information och uppföljning på den lokala nivån måste stärkas än mer och i än högre takt. Samstämmigheten mellan hälso- och sjukvårdslagens och socialtjänstlagen behöver stärkas i syfte att möjliggöra en allt mer nära och patientcentrerad vård som möjliggör en effektivitet och än högre kvalitet i systemet.

Strategisk myndighetsgemensam dialog

Strategisk myndighetsdialog mellan staten och vårdens huvudmän är av betydelse för att möjliggöra en långsiktig förflyttning. Forum för detta behöver tydliggöras och konkretiseras för att bidra till stöd till hälso- och sjukvården. Staten ska bidra med långsiktiga mål och ambitioner för att regioner och kommuner ska kunna ges förutsättningar för att styra utifrån allt mer regionala förutsättningar.

Den övergripande styrningen av hälso- och sjukvården, med olika roller och ansvar, kräver att de olika delarna i systemet samverkar utifrån befolkningens och patienternas bästa. Behovet av nationell samverkan förstärks av en rad utvecklingslinjer och trender – mot ett allt mer svåröverskådligt kunskapsläge och specialisering, med nya it-möjligheter och med ett större fokus på jämlik vård. En mer gemensam bild av tillståndet och utmaningarna i svensk hälso- och sjukvård vore av stort värde och Region Västernorrland stödjer utredningens intentioner. Utan en gemensam förståelse

för läget och förbättringsområden i svensk hälso- och sjukvård är det svårt för huvudmännen och staten att prioritera vad som bör bli föremål för gemensamma initiativ, och risken finns att nationella och regionala prioriteringar motverkar snarare än stödjer varandra.

Regeringen har rimligen även behov av att få en samlad återkoppling på hur de statliga verksamheterna och insatserna möter sektorns behov, här är huvudmännens roll viktig. Dialogen bör underlätta strategisk samordning i nationella utvecklingsfrågor och ge förutsättningar för en gemensam bild av centrala utvecklingsbehov i hälso- och sjukvården. Formerna för dialog tillsammans med huvudmännen behöver fortsatt konkretiseras och tydliggöras.

Samarbete och samverkan avseende kunskapsstyrning behöver fortsatt stärkas

Region Västernorrland vill betona och särskilt lyfta fram vikten av att regioner och kommuner fortsatt utvecklar sitt samarbete och samverkan avseende kunskapsstyrning och med fortsatt och långsiktigt stöd via generella stadsbidrag.

Samverkan kommer att behövas på flera nivåer, men framförallt mellan region och kommun. En god vård utgår från individuella förutsättningar och behov och bygger på relationer mellan huvudmännen som är hälsofrämjande och förebyggande. En god och nära vård bygger på samarbete och samverkan mellan huvudmännen där ett gemensamt ansvarstagande och tillit är förutsättningen. Stödet till ett utvecklat samarbete och en tydligare samverkan kommer att vara avgörande för att uppnå regeringens långsiktiga ambition. Staten bör bidra till att förstärka de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) genom medel som avsätts inom ramen för överenskommelsen god och nära vård. Även inom regioner och kommuner behövs ett fortsatt stöd för att stärka den gemensamma förflyttningen mot en nära vård.

REGION VÄSTERNORRLAND

Glenn Nordlund
Regionstyrelsens ordförande

Åsa Bellander
Regiondirektör